

Cevall. quæst. 650. num. 1. Did. Per. in l. 6. tit. 11. lib. 3. Ordin. Marant. de ordin. judicior. parr. 6. titul. de product. instrument. numero 47. Parlador. quotidian. lib. 2. cap. 17. num. 1.

29 Instrumenta verò, si de novo habeantur, usque ad sententia prolationem recipiuntur. Menoch. de arbitrar. casu 241. Mafcard. ubi proxime. Morl. d. quæst. 4. Cevall. ac Did. Per. ubi sup. apud quos haud paucas limitationes invenies. Si exhibeat instrumentum extra tempus legitimū, illud actis adjungi actuari non licet; iudex tamen perlegere non vertatur, non ut ex illo in vim probationis decidat, sed ad animi instructionem. Marant. sup. num. 49.

30 Quod si iudex precipiat instrumentum edito termino præfinitione, sub comminatione, quod postea non admittetur, eo elapso, fidem non merebitur. Azeved. in l. 2. num. 2. tit. 5. lib. 4. Recopil. Contra ubi causa adverfari ex mora non sit deterior, tener Lanfranc. sup. num. 30. Adde Barbos. collect. l. fin. numero 6. de fide instrum.

Ibi: Quid modo jure Regio.

31 Jure nostro Regio actor unā cum libello, quo jus suum in judicium dedit, instrumenta producere conatur, reus vero intra vi- ginti dies, l. 1. & 2. tit. 3. lib. 5. Recop. Paz in Praxi, temp. 8. num. 143. Bobad. Polit. lib. 5. cap. 3. num. 41. Pichard. manuduct. part. 1. §. 4. num. 2. Villalob. Ærar. commun. opin. l. num. 132. Cur. Philip. part. 1. §. 16. num. 32. Olan. concord. jur. l. 1. num. 61. Parlador. d. cap. 17. num. 1. 2.

Ibi: Hodie tamen receptum est.

32 Forensis usus adversū Regias Constitu- tiones induxit, ut scripturæ ab utraque parte productæ absque necessitate juramenti usque ad conclusionem in causa recipiantur: hujus praxis meminere Azeved. in d. l. 2. Recopil. numero 1. & Pichard. ubi proximè, qui subdit usum à producente probandum, alioqui servabitur quod jure nostro statutum habetur.

Ibi: Nec in hoc ulla contingere potest.

33 Si constet saltem per jurandum produc- centis, quod instrumentum de novo repere- rit, etiam post conclusum in causa, jure no- stro admittetur, donec sententia proferatur, & ita praxis receptum testatur Bobadilla ubi proximè, quæ jure communi convenit, sicut præ- notatur suprà, num. 29. obseruant Azeved. in d. l. 2. num. 5. Did. Per. in l. 6. tit. 11. lib. 3. Ordin. Cancer. d. cap. 19. num. 10. Ceval. quæst. 650. Morl. d. tit. de fid. instrum. q. 4. num. 3. Villalob. Olan. & Pichard. ubi proximè. Ve- rū hæc restrinctor oportet, ut per Menoch. d. casu 241.

Ibi: Facilius tamen admittitur.

34 Proxima resolutio, quæ est Bartoli do- trina, tunc vel maximè erit in praxi ample- fienda, cum latè sententiā nullus litiganti, qui intendit scripturam producere recursus sup-

plicationis, aut provocacionis relinquitur, ut adnotant Morl. & Villalob. ubi proximè; nam ubi majus periculum vertitur, cautiùs oportet agere, l. 1. §. Sed esti quibz, de Carboniano edito.

Vers. Est tamen hac in re.

Non licet procuratori juramentum in ani- mam domini præstare, quod instrumentum, quod producit post conclusum in causa, de novo fuit repertum, nisi speciale ad hoc mandatum exhibuerit. Morl. sup. num. 4. Villalob. num. 113. §. De iure regio, Azeved. in l. 1. nu- mero 75. tit. 5. lib. 4. Recop. regulariter namque procurator etiam cum libera nequit in ani- mam domini jurare sine speciali mandato. Tusch. lit. M, conclus. 5. 2. numero 9. Surd. decif. 159. numero 1. Barbosa cum aliis collect. cap. Qui ad agendum, num. 5. procurat. in 6. At si pro- curator idem, adhibitâ diligentia, instrumen- tum de novo invenerit, nihil exit impedimento, ut juret anima sua.

Vers. Sed esti lege.

Ubi evidenter apparet de bono jure illius, qui producere conatur instrumentum post con- clusum in causa, absque onere jurisjurandi debet admitti, cum alioqui ipsius iustitia prorsus sit peritura, quoniam aliud non superest auxilium. Mafcard. d. concl. 926. num. 26. Did. Per. in l. 6. vers. Fallit quarrò, tit. 11. lib. 3. Ordin. nec juris stricti obseruantæ tantum est desiderandum, ut evidenter, ac naturali æquita- ti præponatur, l. Si servum 91. §. Sequitur, ff. de verb. oblig. ibi: Sub autoritate juris scien- tia plerumque perniciè erratur: & l. Divers. 8. ff. de restitut. in integr. ibi: Esti nihil facilè mu- tandum est ex solemnibus, tamen ubi æquitas po- fulat, subvenientum est. Quod maxime con- gruit Regalium Praetorium egregiis judicibus, quos D. Covarru, alloquitur, cum veritate co- gnita procedere valeant, l. 22. titul. 4. lib. 2. l. 10. tit. 17. lib. 4. Recopil. ubi Azeved. nu- mero 59. in simili recte differit.

Ad Num. 9.

Instrumentum per tabellionem solemniter confectum publicum est, fidemque ut tale facit non solum quoad illos, inter quos ne- gotium geritur, sed etiam quoad omnes, veluti si res majoratus legitimè distrahat; nam instrumentum venditionis publicum nedum in possessorum, qui alienavit, sed & adversus successores vires obtinebit. Similiter si quis à non domino fundum emerit, ac usufceperit. instrumentum adversis verum dominum agen- tem plenè probabit, Lanfranc. d. fid. instrum. num. 14. Tusch. lit. 5. conclus. 74. num. 3. Sed authentica scriptura quoad executionem non nocebit, nisi contentis in illa, ipsorumque hæredibus. Cancer. variar. part. 1. cap. 17. numero 34. Pichard. cum aliis manuduct. part. 2. §. 2. num. 6. Lanfran. ubi proximè. Per contrarium si instrumentum irritum pronuncietur, ac fide carens per sententiam, quæ in rem judicatam transferit, quoad nullus facit proba- tionem. Pareja ex aliis de instrument. cedit. tit. 1. resolut. 3. §. 2. num. 108.

SUMMA-

- 25 Temporis diurnitas supplet in instrumentis so- lemnitatum defectum: quod subsequentibus nu- meris explanatur.
- 26 Scriptura antiqua omni solemnitate defituta, qua de autoritate tabellione mentio non fit, nullam fidem meretur, sed solam presumptio- nem ex qualitate loci, ubi reperta est, pro- ducit, & num. 32.
- 27 Quid si tabellio author fuisse narretur, nec ulla falsitatis occurrat conjectura, solemnitate de- ficiente.
- 28 Quid in exemplo à tabellione, omissis solemnitatis, extracto.
- 29 Quid si in exemplo antiquo tabellio testificetur, omnes intervenisse solemnitates, illas expri- mens.
- 30 De differentia solemnitatum, & qua presuma- tur, & qua probari debeant.
- 31 Quoties ex contextu instrumenti defectus solemnitas patet, temporis diurnitate suppieri non potest.
- 32 Expressio alicujus solemnitatis, prætermis care- ris, nocet magis instrumento, quam si omnes mitterentur.
- 34 Si exemplum quod extrahit intenditur, credere non posse in detrimentum alicujus, citatio nul- la desideratur, & sola iudicis autoritas suf- ficit.
- 35 Quod Principis privilegia exemplo non adhibi- tur fides, nisi aliud exprimatur, & tunc an partis citatione opus sit.

CAPUT XXI.

Ad Num. 1.

- T**Abellio prohibetur per alium instru- mentum condere de actu, cui ipse in- terfuit: permititur tamen committere confectionem, modò se subscribat, proprium que signum imponat scripturæ. Idem de ex-emplatione dicendum, si per se corrigat instru- mentum, & à mendis expurget, antequam subscriptione, ac signo autoritatem conferat. Gregor. Lop. in l. 5. gloss. 2. tit. 19. part. 3. Cujac. in authent. de tabellion. collat. 4. Paz in praxi, annotat. ult. de tabellion. num. 30. Azeved. in l. 13. num. 3. tit. 25. lib. 4. Recop. Didac. Per. in l. 2. vers. Duodecimè dubitatur, titul. 5. lib. 2. Recop. Mafcard. de probat. conclus. 711. num. 40. Joan. de Graffis tract. de substantial. procurator. vers. Manu mea, num. 2. & ita de consuetudine apud nos servari, neglecta dictæ legis 5. Partitar. testantur Gregorius Lopez & Azeved.
- Si quis tabellio, quia manum debilem, vel tremulam habet, scribere impeditur, poterit, aliena juvari, ut propria subscribat, & signet; ipse enim literas, & characterem perficit, quanquam aptitudo per alium suppleatur. Peralta in rubric. num. 17. ff. de legat. 1. Azeved. ubi sup. num. Quisquis tabellionis officium ob- tinet in Cancelleriis, vel oppidis, per se exer- cere adstringitur, nec licet per substitutionem inservire, l. 1. tit. 18. lib. 2. Ordin. l. 33. tit. 20. lib. 2. l. 6. tit. 2. lib. 7. Recopil. Avendann. de exeq. mandat. part. 1. cap. 3. num. 5.

Ad Num. 2.

³ Exemplo instrumenti etiam publici fides adhibenda non erit, nisi originale exhibeatur, l. 114. tit. 18. part. 3. ubi Gregor. Lop. gloss. ultim. Salgad. de retent. Bullar. part. 2. cap. 24. numero 34. Cujac. in cap. 1. de fid. instrument. Morla Empor. Jur. part. 1. tit. de fid. instrument. quæst. 1. per totum. Osuald. ad Donell. lib. 25. cap. 8. Villalob. Arax. commun. opinion. lit. I. num. 115. Gratian. disceptat. cap. 859. à princ. Marescot. variar. lib. 1. cap. 81. numero 2. Alfar. de offe. Fiscal. gloss. 26. num. 2. Pareja de instrum. edit. tit. 1. resolut. 3. §. 3. num. 3. & procedit etiam quoad personas privilegio quovis gaudentes. Pareja ubi nuper, Gratian. numero 1. Mafcard. num. 13. quæ communis conclusio multifariam limitatur, ut videre licet apud prælaudatos, præsertim Mafcard. & Pareja latissime differentes, ac Genuam de script. privati. lib. 1. quæst. 16. Scacc. de judic. lib. 2. c. 11. à num. 524.

Ibi: Quamobrem poterit.

⁴ Princeps & lege generali, & rescripto in causa speciali tertii præjudicium præcipere ex iusta causa poterit, ut exemplatae scripturæ plena fides adhibetur. Mafcard. conclus. 711. num. 14. 15. Cald. Pereyra de empl. & vendit. cap. 35. num. 45. Barbosa collect. cap. 1. n. 6. de fid. instrument. Avil. in cap. 19. Prator. numero 2. sub verb. Traßliden. Menef. in l. Sancimus. num. 2. C. de divers. rescript. Gratian. sup. num. 13. Pinel. in rubric. part. 1. cap. 2. num. 13. C. de rest. vendit. Alfar. sup. num. 7. Genua numero 14. & regulariter Principi licet statuere, ut minus legitimis probacionibus in judicio credatur. Menoch. de arbitrar. lib. 1. q. 25. num. 2. Neque refragatur constitutio capituli 1. de fid. instrument. cum Princeps, in modo nec privatius sic propria lege ligetur, ut ab ea discedere non valeat, l. Si quis in principio 22. de legat. 3. l. 22. titul. 1. p. 6. Par. de Puteo tract. de reaſumpt. instrument. rubric. 7. num. 9. Præterquam quod Cujat. in d. cap. 1. litteram corrigit, & non ad exemplaria, sed aut exemplaria, legendum putat.

Vers. Quod si fiat.

Regulariter non creditur scripture referenti, nisi constet de relata: quod limitatur hic, si idem notarius instrumentum referens, ac relatum confecerit, veluti si de mandato mentio fiat in scripture venditionis: sed id impugnat Moral. d. tit. de fid. instrument. q. 1. numero 22. nam opus est, ut mandati series inseratur principali scripture, alioquin dignoscere nequibit, an sit sufficiens ad actum, qui geritur, de quibus Salgad. d. cap. 26. à num. 57. Afflit. decis. 273. & ibi Ursil. Avil. in cap. 15. Prator. num. 23. vers. in tantum est. Cur. Philip. part. 2. §. 7. num. 8. fusè Mafcard. concl. 924. Barbosa collectan. authent. Si quis in aliquo num. 3. C. de edend. Castill. controvers. libro 2. cap. 16. numero 60. Sed si rescriptum Principis referatur ad aliud instrumentum, non probare, nisi de relato constiterit, voluit Salgad. num. 59. Contrarium placuit Mafcardo num. 9. & 10. Addit contra conclusionem tenentem Gratian. discept. cap. 268. num. 35.

Ubi instrumentum mentionatum non est
necesse ad subsistentiam principalis, eti illud
non exhibeat, hoc exequi poterit. Mafcard.
num. 14. Ursill. num. 4. Cur. Philip. ubi proxime, & ibi, exempla traduntur.

Ad Num. 3.

Tabellione defuncto, vel furore, aut morbo in perpetuum, sive ad tempus longum impenitido, licebit alii ex illius registro instrumenta publica extrahere, quæ plenam fidem faciant, modo interveniant judicis autoritas, partium citatio, & cætera quæ habentur in cap. Cum P. tabellio, de fid. instrument. ac referunt Rebuffi. in l. Notionem, §. Instrumentorum, de verb. signif. Aviles in cap. 19. Prator. verb. Traßliden, num. 1. Sic tenent Tusch. lit. T. concl. 374. num. 5. Gregor. Lop. in l. 114. gloss. fin. tit. 18. part. 3. Marescot. Variar. lib. 1. cap. 18. à princ. Barbosa collect. d. cap. Cum P. tabellio, num. 1. 2. Menef. in l. 3. num. 5. C. de divers. rescript. Pareja de instrum. edit. titul. 1. resolut. 3. §. 3. num. 119. Mafcard. concl. 711. num. 25. & 41. Lanfranc. de fid. instrum. num. 12. Parlador. quotidian. lib. 2. cap. fin. part. 1. §. 12. limit. 2. numero 18. & 19. Ursill. ad Afflit. decis. 6.

De jure communi hujusmodi tabellioni 8
permittetur clausulas confuetas adjicare, cum
scilicet ex bastardello, seu breviatura in extensem,
seu mundum instrumentum deducebat.
At jure nostro regio nihil addere, aut detrahe-
re poterit, nec enim apud nos per imbrevia-
ram confidere scripture licet. Parlador. d. l. 25.
cap. 20. num. 21.

Vers. Primum est observandum.

De jure communi tabellio decedens poter-
rat sicut de propriis bonis etiam de registris,
& actis, quæ conficerat, disponere: unde
quæstionis est, an hæres, aut legatarius tabel-
lio possit ex eis protocollo sibi relictis scriptu-
ras extrahere ablique aliqua solemnitate autho-
ritatis judicis, ac citationis. Ast apud nos
inanis erit ea disputatio, nam mortuo tabel-
lione, per Magistratum acta, & registra custo-
diae traduntur, donec successor in officio ea
authoritate publica excipit, l. 55. tit. 18. part.
3. Gregor. Lop. gloss. 4. l. 24. tit. 25. lib. 4.
Recop. ubi Azaved. quod si interim oporteat
instrumentum ex illis registris assumere, desideratur
judicialis authoritas, citatione partis,
quoniam tabellio hæres defuncti ipsa apud se
retineat, ut depositarius. Greg. Lop. in d. l.
55. gloss. 5. Parlador. d. cap. 20. num. 20. Avil.
sup. num. 4. Villalob. Arax. commun. opinion.
lit. I. num. 53.

Vers. Verum ad Panormitanæ
sententiam.

¹⁰ Licet si controversum, an judicis autho-
ritas debeat intervenire, cum tabellio impe-
ditus mandat alii ex suo protocollo instrumen-
tum authenticum extrahere; id tamen decimus
habemus: & non requiri constat l. 55. tit. 18.
part. 3. ubi Greg. Lop. gloss. 1.

Vers.

Enucleatus, & auctus. Cap. XXI.

133

Vers. Hoc ipsum plerumque.

Quoties tabellio Principis autoritate ali
in officio succedit, non eget judicis facultate,
ut fidem faciant instrumenta, quæ ex antece-
doris registro transcribit, l. 55. titul. 18. part.
3. l. 24. tit. 25. lib. 4. Recop. Parlador. ubi
proxime, Pareja num. 127. Tusch. lit. E. concl.
550. num. 9. Mafcard. d. concl. 711. num. 76.
Paratamque exequitionem merentur. Parlador.
d. limit. 2. num. 21.

Vers. Secundò est animadver-
tendum.

¹¹ Adde Parejam de instrum. edit. tit. 5. resol.
1. num. Aviles in cap. 36. Prator. verb. Sean
guardados, Bobadil. Politic. libro 2. cap. 16.
num. 119. ubi quod tabelliones, si cessent in
exercitio, tenentur successuri protocolla, & acta
exhibere. Privatis munere illa sunt auferenda,
& quoties traduntur, jubent leges, ut descri-
bantur: sic ex inventario appetat, an ulla pen-
ses tradentem notarium remanserint, quæ ede-
re compelletur quocumque tempore. Pacian. de
probat. lib. 2. cap. 64. num. 16. & 17. Pareja
sup. tit. 5. resol. 1. num. 25.

Vers. Tertiò, etiam si jure com-
muni.

¹² Videas d. l. 55. Partit. qua cavetur, ut in
explanatione instrumenti adhibeantur duo ex
testibus instrumentariorum, quod jure Neapolitano
observatum refert Par. de Puteo tract. de reaſumption. instrum. rubric. 3. Verum hujusmodi
solemnitatem quoad nos in defuetudinem abiisse,
teltis est Gregorius Lopez in eadem l. 55.
gloss. 6.

Vers. Quod si contingat.

¹³ Si duo, plurimæ notarii rogantur, om-
nes rei gerendæ assidere debent, sed quisque
eorum solus instrumentum confidere valebit.
Mafcard. de arbitrar. casu 178. ex num. 7. Ma-
fcard. conclus. 711. num. 46. At ad rem, de
qua agimus, haec quæstio nihil refert; nam
etsi plurimi in explanatione interveniant nota-
rii, exemplo fides adhiberi ex multiplicitate
exemplantium non debet. Mafcard. numero 11.
Marescot. variar. lib. 1. cap. 81. num. 3. & 18.
Parlad. d. cap. fin. §. 12. limit. 2. numero 18.
Gratian. discept. cap. 859. num. 1.

Ad Num. 4.

¹⁴ Ab originali authentico, quod parti, cu-
jus interest, tradi solet, exemplum jure extra-
hatur, urgente iusta causa, solemnitateque
præmissa, veluti ob verustatem, periculivite
amissionis. Mafcard. sup. à num. 17. Pareja tit. 1.
resol. 3. §. 3. num. 123. Barbosa collect. cap. fin.
num. 2. d. fid. instrum. Cujac. ibid.

¹⁵ Sed si Principis, Prælati, aut Magnatis
exemplum roboretur, causam non defuderari
scriptit Gregor. Lop. in l. 114. gloss. ultim. tit.
18. p. 3. qua hoc requiritur, ut illud fidem
mereatur; nec enim iusta existente causa, si-
gillo opus est, nisi dicamus id defiderari, ut
quoad omnes plenam fidem obtineat, quam

regulariter non consequitur, ut D. Covar. sta-
tim docet: semper vero judicis autoritate opus
est, licet ad sit causa. Greg. Lop. ibi.

Ibi: Secundo, hac exemplatio.

Exemplum ut probet, deducendum ex 16
originali, non ex alio exemplo; nam exem-
plum exempli omnino fide carere plerisque pla-
cerit, licet D. Covar. dissentiat, de quo Ma-
fcard. conclus. 712. per tor. Tusch. lit. E. concl.
550. num. 15. & lit. S. concl. 374. ex num. 32.
Pareja latissime d. refolut. 3. §. 4. Marescot.
Variar. lib. 1. cap. 81. à numero 15. Mastrill.
decis. 45. num. 3. Gratian. ubi proxime, num. 33.
Genua de script. priv. lib. 1. quæst. 16. num. 15.
at hujusmodi instrumentum, eti fidem facere
concedatur, solum est inter eos, quos ad ex-
emplationem citatos fuisse constituerit, sicut no-
ster Praefes opinatur.

Ibi: Teritiò exigitur ad so-
lemnem.

Inter ceteras solemnitates, quæ ad con-
fectionem exempli postulantur, præcipua ha-
betur partium citatio. Pareja d. §. 3. num. 120.
Barbosa collect. cap. Cum P. tabellio, num. 3. de
fid. instrum. Mafcard. conclus. 711. numero 19.
Gratian. cap. 859. num. 4. apud quæ plurimi.
Quæ conclusio nonnullas patitur exceptions,
quam meminerunt Pareja à num. 123. Barbosa
sup. vers. Hæc tamen citatio. Mafcard. num. 20.
cum seqq. in quibus ea recensetur, ut si idem
notarius protocolli author, qui rei gestæ inter-
fuit, exemplum extrahat, nulla desideretur ci-
tatio. Pareja num. 128. Mafcard. num. 22. Bar-
bosa ubi proxime. At distinguere oportet cum
Pareja num. 24. 25. nam si tabellio referatur
ad proprium registrum, nec judicis prece-
prum, nec citatio partis desideratur, cum hoc
exemplum pro originali habeatur. Greg. Lop. in
l. 114. tit. 18. p. Pareja numero 20. Morl. Empor.
Jur. part. 1. tit. de fid. instrum. quæst. 1. num. 8.
Barbosa numero 2. vers. Quando vero, Parlad.
d. §. 12. lim. 2. num. 21. Sed si ex origina-
li authentico transcribat, solemnitas citationis,
judicisque authoritas adhiberi debet, quantum-
vis illud ipse conficerit. In memoriam tamen
est revocanda distinctio, de qua supræ cap. 19.
num. 10. & licet, sicut ibi obiter prænotavimus,
Pareja senserit, non desidere fidem in-
strumento, omessa legis regiæ solemnitate, non
caret dubio, cum forma tabellionibus prescri-
batur; ideo contra sentit cum aliis Salgad. de
rent. Bullar. p. 2. cap. 24. num. 34.

Ad Num. 5.

Transsumptum publici instrumenti, etiam
solemniter extraictum non facit fidem, nisi ad-
versus eos, qui citati acquieverint exemplatio-
ni, aut contradicentes fuerint superati. Paz de
tenut. cap. 26. num. 64. Pareja d. resol. 3. §.
3. num. 118. 122. & 126. de quo tamén non
immerito disputari posset; nam cum hoc ex-
emplum instrumentum publicum, suos opera-
ri debet effectus quoad omnes, ut D. Co-
var. capite prox. in fin. prædocuit, & assentiu-
tur Paz, & Pareja, dum ille tenuit, exemplum
instrumenti nocere citato majoratus possellere.
R 3

cateris